

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 341/08-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. októbra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. H. a D. H., obaja bytom T., zastúpených advokátkou JUDr. D. H., B. B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII Gv 150/04-1602 z 31. januára 2008, č. k. VII Gv 150/04-1606 z 1. februára 2008 a č. k. VII Gv 5/08-25 z 27. februára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. H. a D. H. odmieta pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. marca 2008 doručená sťažnosť J. H. a D. H., obaja bytom T. (ďalej spolu „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. H., B. B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa

čl. 17 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj základného práva podľa čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) č. k. VII Gv 150/04-1602 z 31. januára 2008, č. k. VII Gv 150/04-1606 z 1. februára 2008 a č. k. VII Gv 5/08-25 z 27. februára 2008.

Uznesením vyšetrovateľa Úradu boja proti korupcii, odboru boja proti korupcii Stred (ďalej len „vyšetrovateľ“) sp. zn. ČVS: SJP-46/OVOZTČ-BB-2003 z 30. júna 2004 bolo začaté proti 19 osobám vrátane sťažovateľov trestné stíhanie pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a tiež pre trestný čin podvodu podľa § 250 Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona v časti dokonaného a v časti v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona. Následne pod tou istou spisovou značkou vyšetrovateľ rozšíril trestné stíhanie za tie isté trestné činy na ďalších šesť osôb, a to uznesením z 20. decembra 2004.

Uznesením vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-82/BPK-S-2005 zo 4. októbra 2006 boli po prvýkrát vylúčení štyria spoluobvinení vyšetrovateľom na samostatné konanie s tým, že ich vec bude vedená na odbore boja proti korupcii Stred pod sp. zn. ČVS: PPZ-78/BPK-5-2006.

Uznesením vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-82/BPK-S-2005 z 28. decembra 2007 bolo „ďalších sedem obvinených vrátane nás sťažovateľov vylúčených zo spoločného konania na samostatné konanie, časť dielčieho skutku pokračovacieho trestného činu uvedeného v Uznesení vyšetrovateľa ČVS: SJP-46/OVOZTČ-BB-2003 zo dňa 30. 6. 2004, pričom podľa názoru vyšetrovateľa časť dielčieho skutku mala byť spáchaná zločineckou skupinou a časť vylúčeného dielčieho skutku formou spolupáchateľstva“.

Sťažovatelia podali prostredníctvom svojho obhajcu proti uzneseniu vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-82/BPK-S-2005 z 28. decembra 2007 sťažnosť. Opravným uznesením z 2. januára 2008 boli opravené chyby v písaní uvedeného rozhodnutia a sťažovatelia následne aj proti tomuto uzneseniu podali sťažnosť. Úrad špeciálnej prokuratúry o podaných sťažnostiach rozhodol uzneseniami sp. zn. VII Gv 150/04-1602 z 31. januára 2008 a sp. zn. VII Gv 150/04-1606 z 1. februára 2008 tak, že ich ako neodôvodnené zamietol.

Ďalším uznesením sp. zn. ČVS: PPZ-104/BPK-S-2007 zo 4. februára 2008 v predmetnom konaní vyšetrovateľ vylúčil desiatich obvinených na samostatné konanie, ktoré má byť vedené pod novou sp. zn. ČVS: PPZ-7/BPK-S-2008. Proti tomuto uzneseniu „bola taktiež podaná sťažnosť“, ktorú úrad špeciálnej prokuratúry uznesením sp. zn. VII Gv 5/08-25 z 27. februára 2008 zamietol ako podanú neoprávnenou osobou.

Podľa sťažovateľov na základe nimi napadnutých uznesení vznikol „stav, spočívajúci v tvrdení orgánov činných v trestnom konaní ale najmä Úradu špeciálnej prokuratúry, že v prípade vylučovanej trestnej veci ide o dva samostatné trestné činy podvodu, z ktorých jeden je spáchaný zločineckou skupinou a druhý je spáchaný spolupáchatelstvom.

S takýmto procesným postupom sa my sťažovatelia nestotožňujeme a namietame, že tento nemá oporu v Trestnom zákone a Trestnom poriadku a z toho dôvodu ho považujeme zo strany orgánov činných v prípravnom konaní – Úradu špeciálnej prokuratúry za nezákonný, neopodstatnený a domnievame sa, že je aj účelovým postupom.“.

Napadnutými uzneseniami úradu špeciálnej prokuratúry, ktorými boli potvrdené uznesenia vyšetrovateľa o vylúčení veci na samostatné konanie, sa vytvárajú nové trestné činy, ktoré nemajú oporu v uzneseniach o vznesení obvinenia v predmetnej veci a je nimi „vytvorená situácia, ktorá zužuje počet obvinených pre trestný čin založenia zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a teroristickej skupiny a pritom vytvára chcený stav v ktorom určité dielčie skutky pôvodne uvedené v Uznesení vyšetrovateľa o vznesení obvinenia mali byť spáchané už nie zločineckou skupinou, ale len jej niektorými členmi formou spolupáchatelstva“.

Postup, pri ktorom dôjde uznesením úradu špeciálnej prokuratúry k rozdeleniu vyšetrovanej trestnej veci na dva samostatné trestné činy podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 Trestného zákona, z ktorých jeden má byť spáchaný formou spolupáchateľstva a druhý zločineckou skupinou, nie je podľa sťažovateľov procesne a ani hmotnoprávne možný.

Podľa sťažovateľov „Nie je preto možné dopustiť sa trestného činu podvodu formou spolupáchateľstva alebo pomoci, ak tento mal byť spáchaný organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, nakoľko spolupáchateľstvo a pomoc sú v týchto kvalifikovaných znakoch skutkových podstat, alebo v samotných skutkových podstatách (založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej alebo teroristickej skupiny) vždy konzumované. Táto situácia nastane vždy bez ohľadu na to, že niektoré dielčie útoky pokračujúceho trestného činu boli spáchané všetkými členmi zločineckej skupiny alebo len niektorými z nich...

skutky vyjadrené v uznesení o vznesení obvinenia zo dňa 30. 6. 2004 majú charakter pokračovania v trestnej činnosti a sú vzhľadom na ich formuláciu pokračovacím trestným činom v zmysle § 89 ods. 19 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005...

Všetky dielčie skutky naplňajú jednu a tú istú skutkovú podstatu trestného činu. Podľa výrokovvej časti mali byť tieto spáchané rovnakým alebo obdobným spôsobom konania (vo všetkých prípadoch sa malo podľa vyšetrovateľa jednať o vyhotovovanie fiktívnych účtovných dokladov, na základe ktorých mali byť vyhotovované nepravdivé daňové priznania, v dôsledku čoho mal byť správca dane uvádzaný do omylu), útoky sú podľa Uznesenia o vznesení obvinenia vedené jednotným zámerom spočívajúcim v subjektívnej (nie subjektivej) súvislosti získať neoprávnene vyplatenie uplatneného nadmerného odpočtu DPH a v konečnom dôsledku je tu daná tak časová a miestna súvislosť, (zdaňovacie obdobia rokov 2002 a 2003, celé územie SR) ako aj v rovnaký predmet útoku, ktorým je DPH vyčíslený v súhrnnej výške (bod 1/ výroková časť Uznesenia zo dňa 30. 6. 2004 ČVS: SJP-46/OVOZTČ-BB-2003), čo je jeden z charakteristických znakov pre pokračovací trestný čin, nakoľko výška škody jednotlivých dielčích útokov sa vždy pri pokračovacom trestnom čine sčítava.“.

Sťažovatelia napokon dospeli k záveru, že napadnutými uzneseniami úradu špeciálnej prokuratúry „sa nevylučuje na samostatné konanie ani jeden z trestných činov, ale len niektorý zo skutkov, čo však ustanovenie § 21 ods. 1 Tr. por. (účinného v čase vylúčenia na samostatné konanie) neumožňuje. Vychádzajúc z judikatúry a teórie trestného práva postup pre vylúčenie a spojenie podľa § 21 ods. 1 Tr. por. nie je možný pri pokračovacom, trvácom a hromadnom trestnom čine, pokiaľ ide o vylúčenie na samostatné konanie o niektorom z čiastkových útokov zo spoločného konania. Preto tvrdenie, že sa nejedná o pokračovací trestný čin, je len účelovým chceným tvrdením, ktorý však nezodpovedá faktickému stavu vyjadrenom vo výrokovvej časti Uznesenia zo dňa 30. 6. 2004 ČVS: SJP-46/OVOZTČ-BB-2004.“.

Podľa názoru sťažovateľov «nie je možné oddelene stíhať všetkých členov zločineckej skupiny, pokiaľ sú títo trestne stíhaný pre ten istý pokračovací trestný čin bez ohľadu na ich pôsobenie a účasť na jednotlivých čiastkových útokoch...

vzájomné procesné postavenie súčasných obvinených po vylúčení trestnej veci založí porušenie práva na ich obhajobu, keď vo svojej trestnej veci budú vystupovať v procesnom postavení obvineného a v trestnej veci ostatných „bývalých“ spoluobvinených budú v procesnom postavení svedkov a pritom všetci stíhaní za tie isté trestné činy, ktoré spolu skutkovo sú identické alebo spolu súvisia.».

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia ústavnému súdu navrhli, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že uzneseniami úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII Gv 150/04-1602 z 31. januára 2008, č. k. VII Gv 150/04-1606 z 1. februára 2008 a č. k. VII Gv 5/08-25 z 27. februára 2008 bolo porušené ich základné právo uvedené v prvej vete čl. 17 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj ich základné právo podľa čl. 47 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. d) dohovoru, zruší napadnuté rozhodnutia, prikáže úradu špeciálnej prokuratúry, aby obnovil stav pred vydaním napadnutých uznesení, a prizná im náhradu trov konania.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovatelia v predmetnej veci namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj základného práva podľa čl. 47 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. d) dohovoru uzneseniami úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII Gv 150/04-1602 z 31. januára 2008, č. k. VII Gv 150/04-1606 z 1. februára 2008 a č. k. VII Gv 5/08-25 z 27. februára 2008, ktorými došlo podľa nich k vylúčeniu časti dielčieho skutku pokračovacieho trestného činu uvedeného v uznesení vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: SJP-46/OVOZČP-BB-2003 z 30. júna 2004 na samostatné konanie, čím došlo podľa nich aj k zásahu do ich práva na obhajobu.

Ústavný súd vo svojom rozhodovaní vychádza z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho

skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. Zívala III. ÚS 3/02, Ölveczky III. ÚS 18/04, Mamonov III. ÚS 75/05, Karlin IV. ÚS 76/05).

Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

Podľa § 238 ods. 1 Trestného poriadku podanú obžalobu, ako aj návrh na dohodu o vine a treste predseda senátu najskôr prezrie z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie poskytujú spoľahlivý podklad, najmä preverí, či prípravné konanie, ktoré im predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu, a či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať. Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu.

Podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku obžalobu podanú na súde pre prečin a zločin s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou osem rokov preskúma samosudca a podľa jej obsahu a obsahu spisu obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku po predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku sa prieskumná právomoc odvolacieho súdu vzťahuje nielen na zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ale aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo. Podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok tiež pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto,

že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby.

Z uvedeného vyplýva, že prvostupňový súd konajúci v trestnej veci sťažovateľov po podaní obžaloby, ako aj odvolací súd v prípade podania odvolania sú súdmi s plnou jurisdikciou, v ktorých právomoci je posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností daného prípadu, vrátane zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov prípravného konania pri vylúčení ich veci na samostatné konanie.

Sťažovatelia teda realizáciou svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nim majú možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich v sťažnosti označených práv pred všeobecným súdom, a preto ústavný súd ich sťažnosť v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. októbra 2008